

روانین

گەشىڭى خىرا بەنیو رەھەندە گەرمەكانى دەقدا

بەكر دەرۋىش

ھەمۇو دەقىك لە ساتى لە دايىكبوونى خۆيدا
شىپوهەك لە مەلمانىيى مىرىن و ژيانى خۆى لە
نېيو رەھەندە مەعرىفى و جوانكارىيەكانى
خۆيدا ھەلەگىرى. واتە تۆۋى مىرىن و ژيانى
خۆى لەگەل خۆيدا دەھىنى. مەرجىش نىيە
ئەوهى دەق بەزىندۇوھەتى دەھىلەتەوھ خودى
نوسسەرەكەي بىت. بۆيە دەق كە لە دايىك
دەبىت. واتە ساتى خولقاندىنى، ئەگەر كەسىك
نەبىت بىتوانى ھىلە زىندۇوھەكانى ژيانى
بەدقۇزىتەوھ. ئەوا تىپەربۇونى ماوهەك بەسەر
خولقاندىدا بەبى خويىندەوھ واى لى دەكتار،
ھەروھك دەقىكى مىردوو تەماشا بىرى. تا
كەسىك دىت بەچاكى دەيخۇيىتەوھ و

زیندووبوونی ئاشكرا دهكات. واته خويىندنەوه خولقينەرى سەرەكى زىندوبوونى دەقه. نەك نۇوسەرەكەي. رەنگە وەها بۆچۈونىكىش بۆ چۈركىرنەوهى باسەكەمان پىيوىست بىت. چونكە خودى ئەم باسە ئىمە پىوهندىيەكى توندوتقلى بەو چوارچىيەوهە يە كە توپىزىنەوهە لېيدەسەنگىنى. لېرەو بەبى شىكىرنەوهى ئەو بوارە كە دەمانەۋى قىسى تىدا بکەين. ناتوانىن قىسەكىانمان وەك پىيوىست بگەيەننە شوينى مەبەست. مەبەستى درەوشادەيى هەموو توپىزىنەوهەكىش هەمان ئەو مەبەستەيە كە سىاقى دەنگدانەوهى تەتكەلەكرىنى تىكىستەكە دەيەوى. بەمەرجى هيچ تىكىستىك ناتوانى. خۆى لە دەرەوهى ئەو ئاكارانە دانى تا لە شىكىرنەوهى سىاقەكان دوور نەكەۋىتەوە. دىارە ئەو تەرازووانەي كە كەسى توپىزكار دەقەكەي پى تاوتۇرى دەكتە. پوختەيەن كارە. كە لە سەرتاواه ئامازەمان پى دا. لېرەدا بەسەرنجىدانى ئەو رىستانەي كە تىكىستەكەيان لى پىك هاتوو. بەردىوابۇونى خويىندنەوهى تەروه جىاجىاكانى دەق پابەند دەبىت بەو كەش و هەوا مىژۇوپىيەوه كە بەرھەمى ھىناواه. واتە چۈنۈتى دروستېبۇونى پىوهندى سىاقە فكىرى و ئايدياپىيەكەي بەلايەنە ستاتىكىيەكەي دەقەوە. ئەمەش بۆ ئەوهىيە تا خويىر بەچاڭى بچىتە ناو رەھەندە مىتافىزىكى و واقعىيەكانى دەقەكەوە. ئەمە ماناي جياكىرنەوهى سىاقى ھونەرى نىيە لە سىاقى خويىندنەوه. بەو پىتىيە رەخنەگر خۆى لە سەرەوهى خويىندنەوهەكانى تەرەوھ بېبىنېتەوە. ئەگەر وابىت ناتوانى لايەنە ستاتىكاپەكانى دەقەكە كە لە ھۆبە قوولەكانى مىژۇوی دەقەوە هاتوون بدۆزىتەوە. ئەم ھۆكaranە تەۋەرىكى تايىەتىيان ھەيە لە دەستىنىشانكىرنى چۈنۈتى سىستەمى دەقئاۋىزىنبوونى مىژۇو و تىكىست. لە چەقەرىتى واقىعدا. چونكە واقىع دايىكى راستەقىنەي كایەكانى زانست و مەعرىفەي نىيۇ دەقە. دەق. بەتايىتى دەقى رەسەن. ھەرگىز ناتوانى داهىنانىك بىت وەك ھەپپەيازىك. بەلكو داهىنانىكە وەك شكارتەي گەنم لە كىلەكى رىياندا. دەق ستراكتۆرە باوهەكانى خۆى لە دەست دەدات كاتىك بىيەوى بکەۋىتە پشتى چەمكە فەلسەفى و جوانكارپەكانى رەھەندى داهىنانى ئىنسانىيەوە. دەق راستە ئاۋىزانى سەرچەم دەقەكانى پىش خۆيەتى. بەمەش بەشىكە لە مىژۇوی سەرچەم دەقەكان. بەلام بۆي ھەيە دەقىك بىت زىاتر كشتىكىر و ھەمەجور بىت. لەوھى دەقىكى تاڭرەندى بىت. بۆ وەلامى كۆمەللى پرسىيارى زانستى و مەعرىفى نىيۇ خودى ھەمان تىكىست. تىرۆزەكرىنى دەقئاۋىزان بۇون. لە پەنائى خويىندنەوهى تەواوى دەقە مىژۇوپىيەكاندا. بەو ئامانجەمان دەگەيەننى كەوا مىژۇوی نۇوسىنى دەق مىژۇوی سەرەلەدانى بىرى ئەو نەتەوهىيە كە دەقە مىژۇوپىيەكە تىيدا سەرەلەددات. بۆ خويىندنەوهى بىرى نەتەوهى

میلله‌تیکی وەک کورد خویندنه‌وھی دەقە میژووییەکانی ئەم میللەتە گەلتیک گرینگن. چونکە جوزە کردنی دەقەکە پیوهندی بەسەرە لدانی بیرى نەتە وەبییە وەھەیە. با ئەو دەقەش راستە و خۆ پیوهندی بەبیرى نەتە و ووھ نەبیت. چونکە لىرەدا تەنیا بەکارھینانی زمانى نەتە وەبی بەسە بۆ ئەوھى بىسىەلەنی کە دەقەکە پیوهندی بەسیاقى بیرى نەتە وەھەیە. تو ناتوانى لە دەرەوەھى نووسىنى تۆمارکراوەوە بچىتە نیوھىچ پانتايىيەکى میژوویى و ستاتىكىيە وە . ئەمە ھونەرى گۇنینەوەھى ھەوالى نىيە تا تو لە چۈنیەتى درو و راستى ھەوالەکە بکۈلىتە وە . بەلکو ئەمە ھەولىكە بۆ دۆزىنەوەھى رەھەندە كاملىبۇوەکانى تېكستەکە و بىرى خاونەکەی . بىرىكە کە دەتوانى ھەلگى ستابتىكىايەکى راستەقىنە بىت. ئەم لىكچۇونەی دەرەوە و ناوجەوە رەنگە ھەندى جار بەزەرەری دەقەکەش كۆتاپى بىت. بەلام بۆ تىگە يىشتى پېویست لە ناوجەرۆكى دەق جەگە لە كەرانەوە بۆ نیوھى سىما جياجيا كانى دلى دەق هىچ رېگەيەکى ترمان نىيە . لىرەوەيە کە دەقەکان خویندنه‌وھى جياجيا ھەلدەگرن . بەو پېيەي کەوا تەوەرى سەرەكىيان تەنیا و تەنیا خودى خويانە و هىچ شتىكى تر نىيە . ھەر ئەمەش دەق دەگەيەنیتە نەمرى و رەھابۇون . چونکە رەھابۇونى دەق واتە گەيىشتن بەزەمەنلى كۆتاپى . واتە بەرددەوامبۇونىكى ئەبەدى . کە تا ئەو ساتەي زەمەن بەرددەوام دەبىت ئەمېش بەرددەوام دەبىت . بەلام ئەمە ماناي ئەوھى نىيە دەق بۆ خۆي بەشىوھىكى زۆردارانە ھەر دەمەنیتە وە . بەلکو تەنیا لەۋىدا دەق بەرددەوامبۇونى زەمەن وەرددەگرئى کە دەتوانى خۆى تىھەلکىشى دەقەکانى تر بکات و بچىتە ناو میژووەوە . ھەر دەقىكە لە دەرەوە میژووی دەقەوە بەمەنیتە وە . ئەو دەبىتە دەقىكى مردوو ناتوانى بەرددەوامبۇون بىدات بەخۆى . بەلکو تەنیا وەک نووسراوويىكى میژووې سەر رەفەکان دەمەنیتە وە . خویندنه‌وھى بۆ زانىنى و فەحس كەنە زىندوبۇونى تېكست گەلىك پېویستە . بەبى خویندنه‌وھى تۆكمە و زانستى ناتوانىن لەماھىيەت و هەقىقەتى دەقەکان بگەين . ناتوانىن بزانىن دەق لە ساتى خولقاندىدا تا چەند خاونى شانسى زىندوبۇونى خۆى بۇوە . ھەلبەت مەبەستىش لە خویندنه‌وھەنە تىپەربۇونىكى رووكەشانە نىيە بەسەر دىتەکانى دەقدا . مەبەست لە خویندنه‌وھ . ئەو تىگە يىشتى زانستى و مەعرىفە قۇولىيە کە خوینەر بەھاواکارى كەرەستە و تەكىنلىكى زانستى و زىرەكى بېرەھۆشى خۆى دەتوانى رەھەندە فەلسەفى و جوانكارىيەکانى نیو دەقەکە بەرۇزىتە وە ، ئەو سیاقانە بەرۇزىتە وە کە دەقەکە دەبەستن بەمیژووەوە . ھەرودەھا ئەو چەمکانە بەرۇزىتە وە کە بېرەكى دەقەکە كارى لەسەر كردووە و وەک تېكستىكى فەرە رەھەند ماماھەلى لەگەل بىناتە ستاتىكىيەکانىدا كردووە .